

Sygn. akt	III AUa 510/15
------------------	-----------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **7 października 2015 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Mirosław Szwagierczak (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Roman Skrzypek
	Protokolant	st.sekr.sądowy Elżbieta Stachowicz

po rozpoznaniu w dniu **7 października 2015 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. S. i P. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o ustalenie podstawy wymiaru składek i zasiłek chorobowy

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **30 marca 2015 r.** sygn. akt **IV U 2698/14**

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz M. S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia zł) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt III AUa 510/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia (...) r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne tj. emerytalne, rentowe i wypadkowe dla Pani M. S. z tytułu współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej u P. S. od 10 marca 2014 r. w kwocie równej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, obowiązującej od 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2014 r., w wysokości 2.247,00 zł.

Na skutek odwołania M. S. oraz P. S., Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, wyrokiem z dnia

30 marca 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 6.10.2014 r. w ten sposób, że ustalił, iż wnioskodawczyni M. S., jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek P. S., podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 10 marca 2014 r., z podstawą wymiaru składek na powyższe ubezpieczenia wynoszącej kwotę 9.365 zł.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych oraz wpływających z nich wniosków prawnych:

Wnioskodawczyni z dniem 10 marca 2014 roku została zgłoszona do ubezpieczenia, w tym do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu współpracy przy działalności gospodarczej prowadzonej przez małżonka P. S., przy czym zadeklarowała, jako podstawę wymiaru składki, kwotę 9.365 złotych jako podstawy wymiaru składek.

Z tego tytułu za marzec 2014 r. uiściła kwotę 6.647 zł, kwotę 9.365 zł za kwiecień i maj 2014 r., oraz kwotę 4683 zł za czerwiec 2014r.

Od dnia 16 czerwca 2014 r. przebywa na zasiłku chorobowym.

Prowadzący działalność gospodarczą P. S. od dnia 1 stycznia 2014 r. opłaca składki w wysokości równej 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego od 1 stycznia 2014 r. do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe.

Sąd podkreśla, że co do zasady, za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej, powodującą obowiązek ubezpieczeń społecznych, uznać należy taką pomoc udzielaną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia współdziałanie przy tym przedsięwzięciu, niezależnie od tego, czy owa pomoc ma charakter odpłatny czy nieodpłatny (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241, w wyroku z dnia 24 lipca 2009 r., I UK 51/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 84). Jednocześnie zgodnie z treścią art. 20 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. Nr 121 z 2015 r.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe określa się zawsze według podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ograniczeniem wynikającym z przepisu art. 20 ust. 3 ww. ustawy systemowej, który stanowi, że podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą i osób z nimi współpracujących została określona odmiennie, niż w przypadku innych grup ubezpieczonych, dla których podstawa wymiaru stanowi pochodną przychodu, wynagrodzenia, uposażenia itp.

Ustawodawca pozostawił osobom prowadzącym działalność określenie wysokości podstawy wymiaru składek, z zastrzeżeniem dolnej granicy na poziomie 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego - art. 18 ust. 8 ww. ustawy systemowej. Prowadzi to do wniosku, że w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą oraz osób z nimi współpracujących wysokość składek nie jest związana z faktycznie osiąganym przychodem

i jego wysokością, lecz wiąże się jedynie z istnieniem tytułu ubezpieczeń i zadeklarowaną kwotą. Wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe tej grupy ubezpieczonych mieści się w przedziale od 60% do 250% przeciętnego wynagrodzenia i zależy od deklaracji płatnika składek.

Stosunków ubezpieczenia społecznego nie da się zakwalifikować do stosunków zobowiązaniowych – podkreśla Sąd orzekający.

Takie poglądy prezentowane są dotychczas jednolicie w judykaturze (por. między innymi uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 września 1992 r., II UZP 17/92, OSNCP 1993 nr 6, poz. 91 i z dnia 30 czerwca 1994 r., II UZP 15/94, OSNAPiUS 1994 nr 8, poz. 131; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359, czy uzasadnienie wyroku z dnia 23 sierpnia 2007 r., I UK 68/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 300).

Skoro zatem po stronie płatnika, jak również osoby współpracującej - konkluduje Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie – istnieje uprawnienie do zadeklarowania dowolnej kwoty, w ustawowych granicach, jako podstawy wymiaru składek, jest to ich wyłączna decyzja i jakakolwiek ingerencja w tę sferę Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest niedopuszczalna.

Niemożliwe jest także kwestionowanie zadeklarowanej podstawy z powołaniem się na art. 58 k.c. czy art. 5 k.c., gdyż deklaracja podstawy wymiaru składek nie jest czynnością prawa cywilnego.

Z powyższych względów Sąd uwzględnił odwołania zgodnie z żądaniem po myśli art.477¹⁴ § 2 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżył Oddział ZUS w R. zarzucając:

Naruszenie art. 68 ust. 1, art. 83 ust. 1, art. 86 ust. 1 i 2 w związku z art. 2a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 z późn. zm.) poprzez ustalenie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne dla wnioskodawczyni M. S. z tytułu współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej przez wnioskodawcę P. S. od 10.03.2014 r. wynosi 9.365 zł podczas, gdy takie przyjęcie pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, w szczególności mając na uwadze fakt, iż podstawa taka została ustalona w krótkim okresie przed zajściem zdarzenia rodzącego uprawnienia do świadczeń z FUS w razie choroby.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego – podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu odwołania.

Rozpoznając apelację Sąd I instancji rozważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

1.Stan faktyczny sprawy nie jest pomiędzy stronami sporny.

Organ rentowy nie kwestionował faktu podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu współpracy przy działalności gospodarczej wnioskodawczyni, a jedynie podstawę zadeklarowanej składki na ubezpieczenie.

Ustawodawca przewidział i dopuścił możliwość deklarowania przez prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą (jak też osób z nimi współpracujących) podstawy wymiaru składek oderwanej w swej wysokości od faktycznego przychodu, a mieszczącej się jedynie w zakreślonych art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 3 w/w ustawy granicach.

W przypadku więc braku skutecznego podważenia samego istnienia tak określonego tytułu ubezpieczenia (przewidzianego w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej), zadeklarowanie przez płatnika podstawy wymiaru składek w kwocie mieszczącej się w zakreślonych wyżej powołanymi przepisami o charakterze ius cogens granicach, wyklucza możliwość weryfikacji tej podstawy przez organ rentowy, wg. kryterium zgodności z normami prawa cywilnego.

2. W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego stwierdził „kwestionowanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zadeklarowanej w granicach przewidzianych ustawą przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność podstawy wymiaru składek (...) nie jest możliwe” (uchwała składu 7 sędziów SN z 21 kwietnia 2010 r. sygn.. akt II UZP 1/10 LEX nr 575822). Sąd Najwyższy uznał ponadto, iż „uprawnień tego organu do takiego zachowania nie można doszukać się również w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych”, gdyż „uprawnienie Zakładu nie może wykraczać poza przewidziane dla tego organu kompetencje kontrolne”. Uprawnień kontrolnych ZUS-u nie można „postrzegać jako dającego możliwość ingerowania w wysokość deklarowanej przez ubezpieczonego podstawy wymiaru składek, jeżeli mieści się ona w granicach ustawowych.

Niedopuszczalna jest w tym względzie wykładnia rozszerzająca, zwłaszcza, że w treści art. 83 i 86 ustawy systemowej wynika jasno, iż kompetencje ZUS ograniczają się do kontroli i wydawania decyzji odnośnie do naliczania i odprowadzania składek pod kątem rzetelności i prawidłowości.

Nie sposób stąd wyinterpretować prawa do samodzielnej (choćby nawet i pod kontrolą sądową) ingerencji Zakładu w treść deklaracji ubezpieczonego co do wysokości podstawy wymiaru składek, która mieści się w granicach ustawowych”.

Powyższe zapatrywanie składu 7 sędziów Sądu Najwyższego zostało utrwalone orzecznictwem Sądu Najwyższego, zgodnie z którym określenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia ustawodawca pozostawił osobom prowadzącym pozarolniczą działalność (wyrok SN

z 5 grudnia 2007 r. sygn. II UK 106/07, por. także wyrok SN z 12.04.2012 r. sygn. akt I UK 350/11 i wyrok SN z 12.02.2004 r. sygn.. II UK 235/03).

3. Na koniec nasuwa się generalna uwaga, że o ile działania racjonalnego ustawodawcy zmierzające do stworzenia swoistej zachęty dla prowadzących działalność gospodarczą do deklarowania przez nich swoistych kwot wyższych od minimalnych, celem istotnego zasilania Funduszu, okazały się ostatecznie płonne stając się zarazem polem do różnego rodzaju nadużyć, to nie pozostaje nic innego jak tylko zmiana obowiązujących w tym względzie przepisów prawa, co z oczywistych względów nie leży w gestii orzekających sądów (wiadomym jest przy tym – patrz: uzasadnienie wyroku SA w Rzeszowie z dnia 15.07.2015 r. – III AUa 264/15; nie publ.) – że jeszcze w 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zaproponowało rządowi zmianę przepisu ustawy zasiłkowej dotyczącego zasad wyliczania zasiłku macierzyńskiego – zmiana dotyczyć miała osób, które opłacałyby składkę chorobową krócej niż 12 miesięcy od wyższej podstawy niż najniższa, gdzie ta ostatnia właśnie miała stać się punktem wyjścia do wyliczania zasiłku macierzyńskiego, ale jak na razie działania te okazały się bezskuteczne.

4. Skoro zatem Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Rzeszowie dokonał prawidłowej subsumpcji niekwestyjnego stanu faktycznego, a pozwany nie podważył pierwszoinstancyjnych stwierdzeń prawnych – to apelacja organu rentowego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach Sąd orzekł po myśli art. 98 § 1 kpc i § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349).

Sekr:

(...)